

Tryb wyborczy przed ETPCz

W dniu 4 grudnia 2009 r. Krystian Legierski złożył skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazując w niej na naruszenie przez polskie władze art. 6, 8, 13, 14 Konwencji i art. 3 Protokołu nr 1 do Konwencji. Skarga dotyczy wniosków w trybie wyborczym, z którymi wystąpił Krystian Legierski sprzeciwiając się nieprawdziwym, homofobicznym wypowiedziom głoszonym w trakcie kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego przez kandydatów Prawicy Rzeczypospolitej. Skarga została przygotowana w ramach prac Programu Spraw Precedensowych.

Spotkanie z wyborcami

26 maja 2009 r. w Urzędzie Gminy w Kartuzach w ramach kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego odbyło się spotkanie wyborcze z kandydatami Prawicy Rzeczypospolitej. W spotkaniu udział wzięli kandydaci na europostów z okręgu nr 1: Maria Mięsikowska-Szreder, Stefan Czupa oraz Pełnomocnik Prawicy Rzeczypospolitej na okręg Gdynia-Słupsk-Gdańsk Andrzej Czaplicki. W czasie spotkania kandydaci zostali zapytani, o to „jak kandydaci prawicy mają zamiar zająć się problemem homoseksualizmu w UE?” W odpowiedzi Ma-

ria Mięsikowska-Szreder powiedziała, że „Homoseksualizm jest chorobą przekazywaną genetycznie i należy ją leczyć. (...) Zadaniem rodziców jest tak prowadzić dziecko od najmłodszych lat, aby ta choroba się w nim nie rozwinęła.” Andrzej Czaplicki powiedział, że „W USA funkcjonują zakłady, które leczą homoseksualizm. (...) W 99 proc. przypadków udaje się chorych wyleczyć, pisano o tym w ostatnim numerze „Gościa Niedzielnego” albo w „Niedzieli”. Andrzej Czaplicki dodał też, że środowiska gejowskie są finansowane przez międzynarodowe organizacje, żeby „robić zadymy”. Ich członkowie żyją z parad, dzięki czemu mogą żyć na wysokim poziomie finansowym. „Tych gejów jest tyle samo co np.

jakichś tam transwestytów, koprofagów, zboczeńców. Nie rozmawiamy o zboczeniach.” Stefan Czupa stwierdził, że homoseksualizm jest jakimś organicznym uszkodzeniem mózgu. Przebieg tego spotkania został następnego dnia przedstawiony w artykule „O gejach, Kaszubach, kryzysie i wartościach rodzinnych, Czyli Prawica Rzeczypospolitej w Kartuzach”, opublikowanym na stronie internetowej portalu¹, a nagranie ze spotkania wyborczego zostało upublicznione na portalu youtube.com.

Wnioski w trybie wyborczym

Słowami przedstawicieli Prawicy Rzeczypospolitej dotknięty poczuł się Krystian Legierski, kandydujący do europarlamentu z warszawskich list wyborczych CentroLewicy. Powołując się na art. 74 Ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego, w dniu 2 czerwca 2009 r. złożył on przeciwko wszystkim trzem osobom wnioski w trybie wyborczym, domagając się zakazania rozpowszechniania powyższych, nieprawdziwych informacji, sprostowania ich oraz przeprosin. W uzasadnieniu wniosków Krystian Legierski wskazał, iż nieprawdziwe twierdzenia członków Prawicy Rzeczypospolitej były obraźliwe dla niego jako kandydata będącego osobą homoseksualną, a przy tym negatywnie wpływały na

AKTUALNOŚCI

OBCHODY 5-LECIA KANCELARII e|n|w|c PARTNERA PROGRAMU SPRAW PRECEDENSOWYCH

10 grudnia 2009 r. w warszawskim biurze kancelarii e|n|w|c odbyło się przyjęcie jubileuszowe z okazji 5-lecia działalności kancelarii w Polsce. Przyjęcie zgromadziło licznych przedstawicieli polskich firm, partnerów kancelarii oraz prawników z biur kancelarii w innych miastach europejskich.

Kancelaria e|n|w|c jest jedną z wiodących kancelarii prawnych obecnych w Europie Środkowo-Wschodniej, która ma swoje siedziby we wszystkich znaczących centrach gospodarczych Europy Centralnej. Kancelaria e|n|w|c specjalizuje się w zagadnieniach szeroko rozumianego prawa gospodarczego, w szczególności w zakresie obsługi korporacyjnej, M&A, prawa handlowego, nieruchomości, prawa konkurencji, IP i prawa pracy (www.enwc.com). Partnerami e|n|w|c są mec. Ewelina Stobiecka i mec. Katarzyna Woroszyńska.

Kancelaria e|n|w|c od maja 2009 r. jest partnerem wspierającym PSP. Wspiera również działalność programu pro bono.

¹ <http://kartuzy.info/index.php?m=2&id=4759>

prowadzoną przez niego kampanię wyborczą podważając jego wiarygodność. Wskazał przy tym, iż w 1973 r. Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne wykreśliło homoseksualizm z listy schorzeń psychicznych, a w 1991 r. został on wykreślony z listy jednostek chorobowych Światowej Organizacji Zdrowia. Wskazał także na stanowiska przedstawicieli środowisk psychiatrów (m.in. Komitetu Nadużyć w Psychiatrii), wzywające do zwalczania nieprawdziwych informacji na temat możliwości wyleczenia homoseksualizmu. Powołał się również na polskie autorytety w zakresie badań nad problematyką homoseksualizmu.

Sąd: to za mało

3 czerwca 2009 r. Sąd Okręgowy dla Warszawy Pragi oddalił wniosek Krystiana Legierskiego przeciwko Marii Mięsikowskiej-Szreder (sygn. III Ns 47/09). Zdaniem Sądu Okręgowego dla Warszawy Pragi wnioskodawca nie udowodnił w sposób wystarczający, iż stwierdzenia członków Prawicy Rzeczypospolitej

są nieprawdziwe, ponieważ w środowiskach medycznych nadal toczą się spory w przedmiocie klasyfikacji homoseksualizmu. Jednocześnie Sąd Okręgowy dla Warszawy Pragi zastrzegł, iż tryb wyborczy, który daje sądowi I instancji 24 godziny na rozpoznanie sprawy, nie pozwalał na zweryfikowanie twierdzeń uczestników postępowania, gdyż wymagałoby to rozstrzygnięcia kwestii medycznych, a zatem konieczne byłoby w tym przypadku zasięgnięcie opinii biegłych.

4 czerwca 2009 r. Sąd Okręgowy dla Warszawy Pragi oddalił wniosek złożony przeciwko Stefanowi Czupie (sygn. II Ns 30/09), powtarzając argumenty przedstawione w postanowieniu w sprawie Marii Mięsikowskiej-Szreder.

Tego samego dnia Sąd Okręgowy dla Warszawy Pragi oddalił także wniosek złożony przeciwko Andrzejowi Czaplickiemu (sygn. I Ns 32/09), przy czym wskazał, iż wniosek Krystiana Legierskiego nie kwalifikował się do rozpatrzenia w trybie wyborczym, gdyż procedura ta nie

jest przeznaczona dla przypadków naruszenia dóbr osobistych dokonanego poprzez prezentację poglądów lub dóbr słów. Celem tego trybu jest umożliwienie zainteresowanemu sprostowanie informacji nieprawdziwej, a nie wypowiedzi kontrowersyjnych, obraźliwych ocen i poglądów.

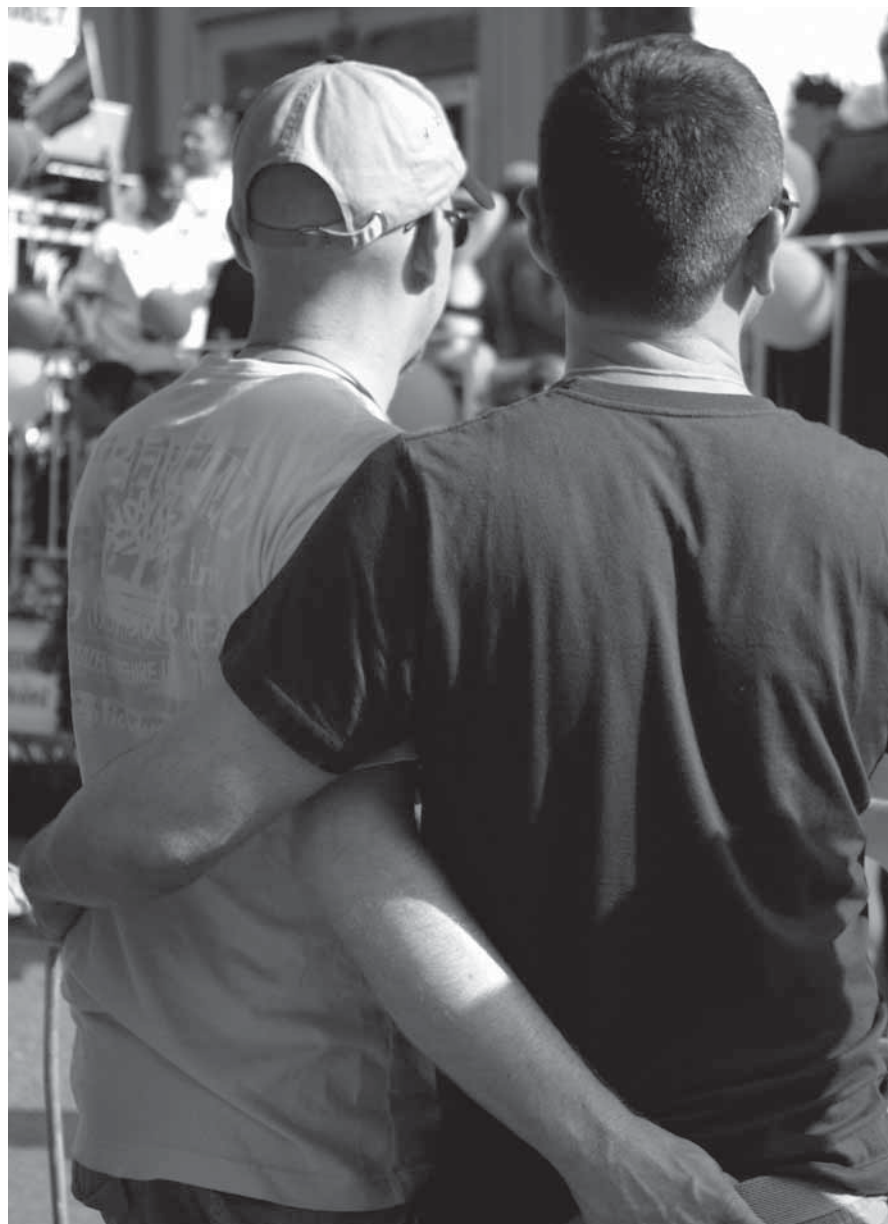
ARGUMENTY DODATKOWE

Krystian Legierski złożył zażalenia do Sądu Apelacyjnego w Warszawie na wszystkie postanowienia Sądu Okręgowego dla Warszawy Pragi. W załączeniu przedstawił stanowisko Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego z 30 czerwca 2006 r., w którym wyrażało ono m.in. zaniepokojenie „krzywdzącym wpływem społecznych uprzedzeń na funkcjonowanie psychiczne i społeczne osób homoseksualnych i biseksualnych”. Dołączył także opinię Krajowego Konsultanta w dziedzinie seksuologii prof. dr hab. med. Zbigniewa Lwa-Starowicza, stwierdzającą, iż zgodnie z aktualnie obowiązującymi na całym świecie systemami diagnostyczno-klasyfikacyjnymi chorób i zaburzeń Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD-10) oraz Klasyfikacji Chorób i Zaburzeń Psychiczych Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego (DSM-IV-TR):

homoseksualizm nie jest chorobą ani zaburzeniem psychicznym czy problemem emocjonalnym, a „wszelkie próby leczenia homoseksualizmu powinny zostać uznane za nadużycie”.

Sądy nadal nieprzekonane

W dniu 5 czerwca 2009 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił zażalenie na postanowienie dotyczące wniosku przeciwko Marii Mięsikowskiej-Szreder (sygn. VI ACz 869/09), wskazując, iż spór w środowiskach medycznych na temat kwalifikowania homoseksualizmu jest okolicznością powszechnie znaną. Sąd Apelacyjny w Warszawie stwierdził też, iż wypowiedź Marii Mięsikowskiej-Szreder była poglądem wolnym od określeń ocennych, czy obraźliwych i jakichkolwiek odniesień do programu wyborczego, a nie informacją. Zażalenia w pozostałych sprawach nie zostały rozpatrzone. 8 czerwca 2009 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie umorzył postępowanie w sprawie wniosku przeciwko Andrzejowi Czaplickiemu uznając je za zbędne i niedopuszczalne, ponieważ w nocy z 5 na 6 czerwca 2009 r. skończyła się kampania wyborcza. W przypadku wniosku przeciwko Stefanowi Czupie, Sąd Okręgowy dla Warszawy

Pragi nie przestał w ogóle akt sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, ponieważ sekretariat sądu nie mógł skontaktować się z komitetem wyborczym Prawicy Rzeczypospolitej i przekazać zażalenia.

Skarga do ETPCz

W skardze do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Krystian Legierski podnosi naruszenie art. 6 § 1, art. 8, art. 13, art. 14 Konwencji oraz art. 3 Protokołu nr 1 do Konwencji. Naruszenie prawa do sądu polegało na wymaganiu od Krystiana Legierskiego udowodnienia okoliczności, która jest okolicznością powszechnie znaną, notoryjną. W świetle dowodów przedstawionych przez Krystiana Legierskiego, nie sposób było bowiem podzielić poglądu sądów, jakoby w środowiskach medycznych toczył

się spór w zakresie klasyfikowania homoseksualizmu. Zamknięcie Krystianowi Legierskiemu drogi sądowej na gruncie postępowań przeciwko Stefanowi Czupie i Andrzejowi Czaplickiemu, polegające odpowiednio na nieprzekazaniu akt Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie oraz umorzeniu postępowania ze względu na upływ okresu kampanii wyborczej, prowadziło z kolei do naruszenia art. 13 Konwencji. Naruszenie zakazu dyskryminacji polegało na tym, iż Krystian Legierski został zmuszony przez sądy do dowodzenia faktów notoryjnych, powszechnie znanych. Oczekiwanie ze strony sądów tego, iż skarżący przedstawi dowód nieprawdziwości twierdzeń wyrażonych w czasie spotkania wyborczego w dniu 26 maja 2009 r., które skutkowało oddaleniem wniosków skarżącego, było

przejawem dyskryminacji skarżącego – osoby homoseksualnej, przez państwo polskie. Naruszenie prawa do prywatności, polegało z kolei na tym, iż postępowanie w sprawie Krystiana Legierskiego nie było uczciwe, a decyzje procesowe sędziów świadczyły o uprzedzeniu do skarżącego jako osoby homoseksualnej. Naruszenie art. 3 Protokołu nr 1 sprowadzało się do tego, iż Krystian Legierski jako kandydat na posła Parlamentu Europejskiego nie mógł skorzystać z możliwości zwalczania nieprawdziwych informacji, czyli instrumentu prawnego, gwarantowanego na podstawie art. 74 Ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego. Skarga została zarejestrowana (skarga nr 341/10) i aktualnie oczekuje na rozpoznanie.

Artur Pietryka

SZYMCZAK PRZECIWKO GIF

dostęp do informacji publicznej a tajemnica przedsiębiorcy

Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 12 października 2009 r. (sygn. V Ca 1904/09) uchylił wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 5 maja 2009 r. w sprawie z powództwa Rafała Szymczaka przeciwko Skarbowi Państwa o udostępnienie informacji publicznej. Sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Warszawy Śródmieścia.

Afera z corhydronem

W listopadzie 2006 r. została ujawniona „afery corhydronowa” dotycząca pojawienia się na rynku farmaceutycznym ampułek corhydronu, z których część zamiast tego leku (używanego przeciw alergiom) zawierała *chlorsucciin* – silny specyfik uży-

wany podczas operacji. W wyniku doniesień prasowych Główny Inspektorat Farmaceutyczny (GIF) przeprowadził inspekcję doraźną w Przedsiębiorstwie Farmaceutycznym „Jelfa” S.A. w Jeleniej Górze, którego dotyczyła afera. W raportach sporządzonych po przeprowadzonej inspekcji wykazano szereg nieprawidłowości panujących w zakładzie produkcyjnym.

17 listopada 2006 r. Rafał Szymczak wystąpił z wnioskiem o udostępnienie raportu z inspekcji przeprowadzonej w „Jelfa” S.A. W decyzji z 28 listopada 2006 r. GIF odmówił powodowi udostępnienia raportu z uwagi na zawarte w raporcie informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorcy. Następnie R. Szymczak złożył wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, którego uwzględnienia GIF odmówił w styczniu 2007 r. W wyniku błędnego pouczenia złożona została przez R. Szymczaka skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, którą sąd odrzucił.

Sąd Rejonowy: GIF mógł odmówić

Po odrzuceniu skargi przez WSA R. Szymczak złożył do sądu powszechnego (Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieście) powództwo przeciwko Skarbowi Państwa – Głównemu Inspektorowi Farmaceutycznemu o udostępnienie informacji publicznej, tj. raportu GIF z inspekcji w „Jelfa” S.A. Sąd Rejonowy wyrokiem z 5 maja 2009 r. od-

dał powództwo. Uznał, że raport GIF zawierał tajemnicę przedsiębiorstwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 47, poz. 211 ze zm.), oraz że pojęcie to powinno być utożsamiane z „tajemnicą przedsiębiorcy”, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.). Ponadto, w ocenie sądu, ustawa nie przewiduje możliwości dokonywania oceny, czy ważny interes publiczny uzasadnia odstępnie od takiej tajemnicy i udostępnienie informacji. Sąd uznał zatem, że w tym zakresie wyłączone jest stosowanie zasady proporcjonalności, jeżeli chodzi o ograniczanie prawa do informacji publicznej oraz ochrony tajemnicy przedsiębiorcy.

Sąd Okręgowy: nie ma dowodów

Z wyrokiem Sądu Rejonowego nie zgodził się Sąd Okręgowy w Warszawie. W wyroku z 12 października 2009 r. uznał, że materiał dowodowy zgromadzony przez sąd I instancji nie pozwala określić treści, które są zawarte w raportach GIF, a tym samym uniemożliwia udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy w raportach rzeczywiście zawarta została chroniona ustawowo tajemnica przedsiębiorstwa. Ponadto, zdaniem Sądu,

ciąg dalszy na stronie 4

stanowisko wyrażone w interwencji ubocznej „Jelfa” S.A. nie może stanowić dowodu na podjęcie działań przez spółkę w celu zachowania poufności raportu. Sąd słusznie zauważył, że „zawsze w przypadku przystąpienia podmiotu, którego dotyczy wyłączenie informacji publicznej w charakterze interwenienta ubocznego, powództwo wniesione na podstawie art. 22 [ustawy o dostępie do informacji publicznej – B.G.] podlegałoby oddaleniu”. W ocenie Sądu Okręgowego dopiero uzupełnienie materiału dowodowego pozwoli ocenić, czy raport GIF może być udostępniony i w jakim zakresie.

Amicus curiae

Helsińska Fundacja Praw Człowieka na etapie postępowania przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Śródmieścia złożyła 3 listopada 2008 r. opinię przyjaciela sądu (*amicus curiae*) w sprawie wątpliwości co do słuszności odmowy dostępu do informacji publicznej R. Szymczakowi¹. Miała ona na celu zwrócenie uwagi Sądu na niepokojącą praktykę rozszerzającej interpretacji wyjątków od zasady dostępu do informacji publicznej, którą można zaobserwować na gruncie ustawy z 2001 r. W opinii zwróciliśmy także uwagę, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z konfliktem między prawem dostępu do informacji publicznej a ochroną tajemnicy przedsiębiorcy.

W opinii przedstawiliśmy standardy Rady Europy odnoszące się do prawa do informacji², zgodnie z którymi prawo to „umożliwia obywatelom wyrobienie sobie krytycznej opinii w sprawach dotyczących społeczeństwa i władz publicznych, zachę-

ca do świadomego uczestniczenia obywateli w sprawach interesu wspólnego, służy zapewnieniu transparentności i skuteczności administracji oraz zapobiega ryzyku korupcji oraz wzmacnia legitymizację administracji jako służby publicznego i zaufanie obywateli do działań administracji.”³

Szeroki dostęp do informacji znajduje także swoje źródło w Konstytucji RP. Interpretacja art. 61 Konstytucji prowadzi do wniosku, że prawo dostępu jest zasadą, a jego ograniczenia wyjątkiem, który zgodnie z regułami rozumowania prawniczego powinny być interpretowane ściśle, aby nie naruszyć stosowania ogólnej zasady⁴.

Wskazaliśmy także na błędną argumentację zawartą w decyzjach GIF odmawiających dostępu do informacji. Odwołano się bowiem do okoliczności, że ustawa Prawo Farmaceutyczne, Dyrektywa 2001/83/WE w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi jak i rozporządzenie Ministra Zdrowia z 20 grudnia 2002 r. w sprawie trybu przeprowadzania kontroli przez inspektora farmaceutycznego (Dz.U. 2002 r. nr. 21, poz. 105) nie zwierają żadnych przepisów, które wyraźnie dopuszczająby osobom trzecim możliwość zapoznawania się z informacjami zawartymi w raportach pokontrolnych. Fakt nie zawarcia tego rodzaju postanowień w przywołanych regulacjach w żadnym wypadku nie może wykluczać możliwości udostępnienia raportu do informacji publicznej. Zasadą jest bowiem prawo podmiotowe obywatela do informacji, z czego wynika, że po stronie władzy publicznej istnieje obowiązek udostępniania

informacji, chyba że zachodzi przestanka ich utajnienia.

Wskazaliśmy również, że ustawowym warunkiem uznania informacji za „tajemnicę przedsiębiorstwa” jest powzięcie przez przedsiębiorcę niezbędnych środków dla jej ochrony⁵. Tymczasem GIF w swoich decyzjach powołując się na powyższą definicję “tajemnicy przedsiębiorstwa” nie wskazał, czy przedsiębiorca podjął działania w celu zachowania poufności informacji zawartych w raporcie pokontrolnym. Z pewnością organ władzy publicznej nie ma prawa sam dokonywać oceny informacji jako poufnych, gdyż jest to zadanie przedsiębiorcy.

Trudny dostęp

Sprawa R. Szymczaka stanowi przykład jednego z licznych problemów związanych z dostępem do informacji publicznej w Polsce⁶. Szeroko zakrojony katalog wyjątków od reguły dostępu do informacji powoduje, że stosując rozszerzającą ich wykładnię, sam dostęp do informacji stanie się iluzoryczny. Arbitralność działań organów w takich sprawach może powodować, że idea społeczeństwa obywatelskiego może wydać się jeszcze bardziej odległa. Po wyroku Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieście będzie miał jeszcze jedną możliwość oceny zawartości raportu GIF, a tym samym zasadności ograniczenia dostępu do informacji w niniejszej sprawie.

Barbara Grabowska

⁵ Dał temu wyraz m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 3 października 2000 r. (CKN 304/00), który stwierdził: „Wykorzystanie (...) informacji, co do których przedsiębiorca (pracodawca) nie podjął niezbędnych działań celem zachowania ich poufności, należy traktować jako wykorzystanie powszechnej wiedzy, do której przedsiębiorca nie ma żadnych ustawowych uprawnień”.

⁶ A. Bodnar, B. Grabowska, Dostęp do informacji publicznej w Polsce – czy konieczne są zmiany? (Seminarium, Warszawa 30 X 2008), Państwo i Prawo 7/2009.

¹ Opinia została przygotowana przez Dorotę Pudziałowską oraz dr. Adama Bodnara.

² Wskazaliśmy m.in. na rekomendację nr Rec(2002)2 o dostępie do dokumentów urzędowych przyjętej przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 21 lutego 2002 r. oraz rekomendację nr R(81)19 Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie dostępu do informacji znajdującej się w dyspozycji organów władzy publicznej.

³ Opinia w sprawie GIF s. 4; dostępna na stronie internetowej http://www.hfhrpol.waw.pl/precedens/images/stories/DOC/opinia_gif_3.11.08_finale.doc

⁴ Podobnie NSA w wyroku II SA 837/03 „Ogólną zasadą wynikającą z art. 61 Konstytucji jest dostęp do informacji. Wszelkie wyjątki od tej zasady powinny być sformułowane w sposób wyraźny, a wątpliwości powinny przemawiać na rzecz dostępu”.

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI: będzie coroczna jawna informacja o liczbie podsłuchów

AKTUALNOŚCI

Minister sprawiedliwości Krzysztof Kwiatkowski poinformował, że po wprowadzeniu planowanych przez resort zmian przepisów dotyczących stosowania przez policję i służby specjalne kontroli operacyjnej, prokurator generalny będzie przedstawiał Sejmowi coroczną jawną informację o liczbie stosowanych podsłuchów.

„Prokurator generalny będzie przedstawiał wiadomości o liczbie podsłuchów,

o które wносиła policja i poszczególne służby oraz o liczbie odmów sądowych i prokuratorskich na zastosowanie tych czynności” – powiedział w środę minister, prezentując podczas konferencji prasowej projekt zmian przepisów dotyczących stosowania kontroli operacyjnej.

Ponadto, jak poinformowało ministerstwo, materiały z podsłuchów uznane za zbędne po zakończeniu postępowania przygotowawczego będą niszczone na

mocy decyzji sądu, a na posiedzeniu sądowym w tej sprawie będą mogły wziąć udział strony postępowania. „Chodzi nam o sytuację, żeby strony miały prawo wypowiedzieć się, czy faktycznie te materiały ich zdaniem są zbędne” – mówił prokurator krajowy Edward Zalewski.

...NA KONFERENCJI „PRZESTĘPCZOŚĆ W CYBERPRZESTRZENI”

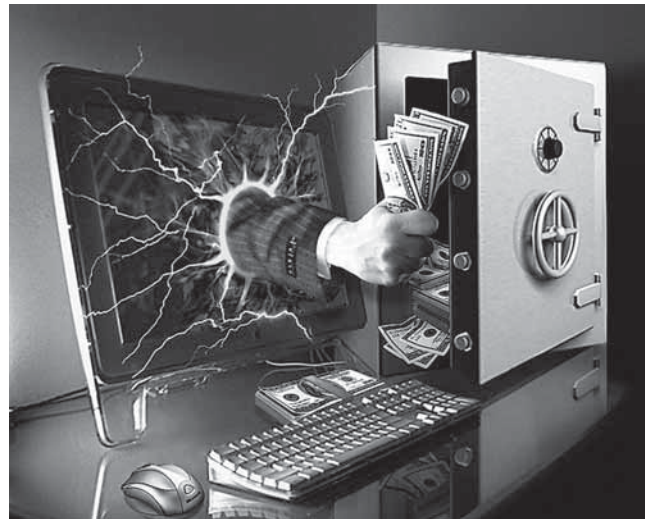
W dniach 15–16 grudnia 2009 r. Artur Pietryka uczestniczył w organizowanej przez ELSA Toruń oraz Wydział Prawa i Administracji UMK ogólnopolskiej konferencji pt. „Przestępczość w cyberprzestrzeni”. W konferencji wzięli udział prawnicy, informatycy oraz specjaliści w zakresie zwalczania przestępczości w cyberprzestrzeni.

W pierwszym dniu konferencji miały miejsce dwie sesje naukowe

PIERWSZA SESJA odbywała się pod hasłem „Fenomen cyberprzestępczości – remedia techniczne i prawne”. W ramach tej części **Mirostaw Maj** z CERT Polska wygłosił referat pt. „Ewolucja zagrożeń w sieci Internet – od zabawy do przestępstwa”. Następnie **mgr Maciej Pańka** przedstawił problematykę włamań do systemu komputerowego. Z kolei **Jakub Peptoński** z Allegro omówił problem przestępczości internetowej w platformach handlowych Grupy Allegro. Kolejne wystąpienie, którego autorem był **podinsp. dr inż. Jerzy Kosiński** z Wyższej Szkoły Policzynej w Szczytnie dotyczyło problematyki phishingu. Podsumowaniem tej części konferencji była prezentacja **prof. dr hab. Andrzeja Adamskiego** poświęcona remediom prawnym.

SESJA POPOŁUDNIOWA dotyczyła problemów ścigania cyberprzestępców, dowodów elektronicznych i prawa procesowego. W ramach tej części wygłoszono następujące referaty:

- „Śledzenie ruchu w sieci, gromadzenie dowodów, identyfikacja podejrzanych” (**podinsp. dr inż. Jerzy Kosiński**, Wyższa Szkoła Policyjna w Szczytnie),
- „Proceduralne aspekty pozyskiwania materiału dowodowego w sprawach o przestępstwa popełnione w sieci Internet lub przy jej wykorzystaniu” (**prokurator Dariusz Podufalski**, Prokuratura Okręgowa w Bydgoszczy),
- „Informatyka śledcza” (Przemysław Krejza, Mediacovery),
- „Zatwierdzanie stosowania środków operacyjnych (m.in. podsłuchów)” (**sędzia Ireneusz Szulewicz**, Sąd Okręgowy w Warszawie).

W drugim dniu konferencji odbyła się jedna sesja, pod hasłem „Prywatność a bezpieczeństwo”

Sesję tę rozpoczął **Maciej Pańka** referatem „Bezpieczna komunikacja elektroniczna: szyfrowanie plików; podpis elektroniczny”. Następnie **prof. dr hab. Andrzej Adamski** poruszył kwestię „Retencji danych o ruchu w Internecie”.

Po tym referacie swoje wystąpienie przedstawił **Artur Pietryka**, który w oparciu o przykłady wybranych spraw, którymi zajmował się Program Spraw Precedensowych (m.in. sprawa *K.U. przeciwko Finlandii*) oraz doświadczenia z uczestnictwa w procesie prac nad nowelizacją ustawy o Policji, wskazał na najważniejsze problemy związane z ochroną prawa do prywatności w kontekście retencji danych.

Konferencję zakończył referat **dr Arkadiusza Lacha** poświęcony problematyce przeszukania na odległość systemu informatycznego.

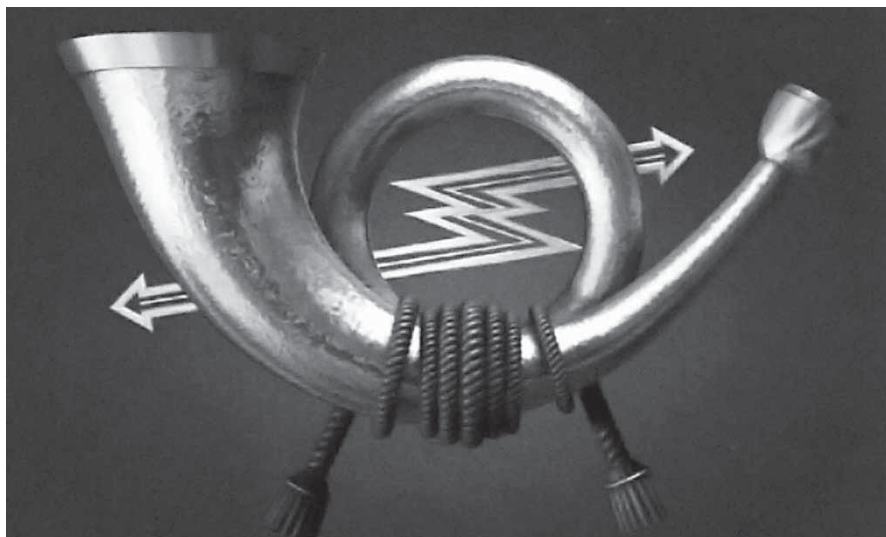

...NA POSIEDZENIU SEJMOWEJ KOMISJI SPRAWIEDLIWOŚCI I PRAW CZŁOWIEKA

W dniu 3 grudnia 2009 r. **Artur Pietryka** wziął udział w posiedzeniu Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, poświęconemu informacji Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego na temat okoliczności wydania zgody na przechowywanie treści rozmów zarejestrowanych w ramach podsłuchu procesowego w postępowaniu o sygnaturze Ap. V Ds. 17/09 oraz następnie ujawnionych i przekazanych dla potrzeb sprawy z powództwa ptk ABW J. Mąki przeciwko redaktorowi naczelnemu „Rzeczpospolitej” Pawłowi Lisickiemu. Przedstawiciel Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka pytał między innymi o to czy Ministerstwo Sprawiedliwości planuje podjąć działania w celu ujednoczenia praktyki w zakresie dostępu do akt postępowania przygotowawczego, by w przyszłości uniknąć problemów podobnych do tych, które pojawiły się w związku z postępowaniem o sygn. Ap. V Ds. 17/09. Zapytał także dlaczego Prokuratura Apelacyjna w Warszawie zdecydowała się umożliwić dostęp do akt pełnomocnikowi ptk J. Mąki, mimo wcześniejszego oddalenia w dniu 12 sierpnia 2008 r. przez Sąd Okręgowy w Warszawie w postępowaniu o sygnaturze XXV C 928/08 (postępowanie z powództwa ptk J. Mąki przeciwko redaktorowi naczelnemu „Rzeczpospolitej”) wniosku dowodowego o zasięgnięcie informacji z akt postępowania o sygn. V Ds. 17/09.

OCHRONA SYGNALISTÓW

WYROK W SPRAWIE PIOTRA SUŁKA

Piotr Sułek został zwolniony ze stanowiska redaktora naczelnego tygodnika „Poczta Polska” wydawanego przez spółkę Post Media Serwis Sp. z o.o., „córkę” Poczty Polskiej, po tym jak poinformował Wiceministra Infrastruktury oraz prasę o nieprawidłowościach w spółce. 8 grudnia 2009 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Żoliborza (sygn. VII P 660/08) uznał, iż zwolnienie z pracy było nieuzasadnione i przyznał Piotrowi Sułkowi odszkodowanie. Sprawa jest niezwykle ważna, gdyż dotyczy kwestii ochrony prawnej tzw. sygnalistów.

Przechowalnia polityków?

Piotr Sułek podczas świadczenia pracy w Post Media Serwis (obecnie POST-TEL Sp. z o.o.) powziął wątpliwości dotyczące rozliczeń finansowych między jego pracodawcą a Poczta Polska, która zleca wydawanie tygodnika „Poczta Polska”. Od 12 lutego 2008 r. Piotr Sułek był na zwolnieniu lekarskim opiekuńczym w związku z chorobą trójki dzieci. Następnie znajdował się na zwolnieniu lekarskim z powodów zdrowotnych. 3 kwietnia 2008 r. o swoich wątpliwościach Piotr Sułek poinformował listownie Wiceministra Infrastruktury. W liście wskazał przypadki niegospodarności w Post Media Serwis, które miały szkodzić zarówno samej spółce, jak i jej właścicielowi – Poczcie Polskiej. Podał przy tym dokładne przychody spółki, ponoszone koszty i możliwe oszczędności (rzędu 2,2 mln zł). Wiceminister Infrastruktury podziękował za zainteresowanie sprawami Poczty Polskiej. 10 czerwca 2008 r. w Gazecie Wyborczej ukazał się artykuł Konrada Niklewicza i Piotra Miączyńskiego „Pocztowa kasa PiS”, wskazujący na związki spółki z ludźmi z otoczenia Antoniego Macierewicza. W artykule przytoczony został m.in. fragment listu do

Wiceministra Infrastruktury, a także krótki komentarz Piotra Sułka na temat okoliczności sprawy. 3 lipca 2008 r. Piotr Sułek, przebywając na zwolnieniu lekarskim, otrzymał wypowiedzenie umowy o pracę bez zachowania terminów wypowiedzenia. Oficjalną przyczyną zwolnienia była utrata zaufania do pracownika spowodowana oczernianiem Post Media Serwis, ujawnieniem informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, szerzeniem fałszywych informacji o spółce oraz wykorzystywaniem zwolnienia lekarskiego w celu uniknięcia zwolnienia z pracy.

Pozew o przywrócenie do pracy

W związku z wypowiedzeniem Piotr Sułek złożył do Sądu Rejonowego dla Warszawy – Żoliborz pozew o przywrócenie do pracy na dotychczasowym stanowisku oraz zasądzenie 5.000 złotych wraz z odsetkami. Proces rozpoczął się w dniu 4 grudnia 2008 r. W charakterze organizacji społecznej do postępowania przyłączyła się Helsińska Fundacja Praw Człowieka, podnosząc problem roli tzw. sygnalistów (ang. *whistleblowers*) w wykrywaniu nieprawidłowości, które należy uznać za działania na rzecz interesu społecznego. Podnosiliśmy także, iż piętnowanie nieprawidłowości w funkcjonowaniu administracji bądź innych podmiotów publicznych jest zjawiskiem korzystnym, które przyczynia się do

usprawnienia ich funkcjonowania i większej transparentności ich działań. W żadnym wypadku powyższe działania nie powinny być podstawą zwolnienia.

Bezzasadne zwolnienie

W dniu 8 grudnia 2009 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Żoliborza orzekł, iż wypowiedzenie stosunku pracy było bezzasadne, jednakże nie przywrócił Piotra Sułka do pracy, poprzestając na przyznaniu odszkodowania w wysokości 5 800 zł oraz zwracając koszty procesu w kwocie 3 600 zł. W ustnym uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy dla Warszawy Żoliborza wskazał, iż w przedmiotowej sprawie pojawił się problem tzw. sygnalistów, czyli osób decydujących się na ujawnienie nieprawidłowości w łonie swojego pracodawcy. Zdaniem Sądu Rejonowego dla Warszawy Żoliborza pozwana spółka nie wykazała zasadności wypowiedzenia w trybie dyscyplinarnym. W szczególności Sąd uznał, iż powód zwracając się z pismem do Ministra Infrastruktury nie miał zamiaru zaszkodzić spółce, a jedynie zmierzał do wyjaśnienia sprawy niegospodarności. Ponadto, pozwana spółka nie wykazała zdaniem Sądu, iż Piotr Sułek rozpowszechniał na jej temat nieprawdziwe informacje, złamał tajemnicę handlową oraz nadużył zwolnienia lekarskiego. Niemniej jednak Sąd nie zdecydował się na nakazanie przywrócenia do pracy na uprzednio zajmowanym stanowisku, gdyż uznał, że między Piotrem Sułkiem a jego podwładnymi istniał konflikt.

Ochrona sygnalistów

Sprawa Piotra Sułka pokazuje problem ochrony pracowników, którzy decydują się ujawniać nieprawidłowości w funkcjonowaniu pracodawcy, czyli problem *whistleblowerów* – informatorów w dobrej wierze. Niniejsza sprawa pokaże, czy istnieje w polskim prawie system skutecznej ochrony takich osób. W wielu państwach demokratycznych dostrzeżono konieczność ochrony osób, które podejmują działania w interesie publicznym i są z tego powodu szykanowane. Dla przykładu w prawie brytyjskim sygnaliści chronieni są na podstawie *Public Interest Disclosure Act* z 1998 r. W polskim prawie jak dotychczas nie ma odrębnych regulacji chroniących ten przejaw działalności publicznej. Powyższa sytuacja nie oznacza jednak, że działania podejmowane w stosunku do sygnalistów, które zmierzają do tego, żeby nie dopuścić do wykrycia i ujawnienia problemów, powinny być akceptowane.

Artur Pietryka

KĘDZIOR PRZECIWKO POLSCE

PRAWA OSÓB UBEZWŁASNOWIENIOWANYCH PRZED STRASBURGIEM

Europejski Trybunał Praw Człowieka 14 maja 2009 r. zakomunikował Rządowi RP sprawę *Kędzior przeciwko Polsce* (skarga nr 45026/07). Sprawa została objęta Programem Spraw Precedensowych.

Sytuacja skarżącego

Skarżący został w 2000 r. ubezwłasnowolniony częściowo, a następnie w 2001 r. całkowicie. Na wniosek opiekuna prawnego został w 2002 r. umieszczony w Domu Pomocy Społecznej. Według prawa polskiego w takim przypadku nie jest wymagana zgoda sądu na umieszczenie chorego w takiej placówce. Skarżący uważa, że został umieszczony w Domu Pomocy Społecznej w R.R. wbrew swojej woli, bez żadnej medycznej potrzeby. Skarżący wielokrotnie występował do sądu o zmianę zaistniałej sytuacji. Za każdym razem otrzymywał odpowiedź, że jego umieszczenie w Domu Opieki Społecznej było zgodne z prawem. Ponadto, według przepisów procedury cywilnej obowiązujących do 2007 r. osoba ubezwłasnowolniona nie mogła sama złożyć wniosku do sądu o uchylenie jej ubezwłasnowolnienia.

Niezgodność z Konstytucją

7 marca 2007 r. Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie zainicjowanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich (K 28/05). Uznał, że art. 559 kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 545 § 1 i 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przyznaje osobie ubezwłasnowolnionej uprawnienia do zgłoszenia wniosku o wszczęcie postępowania o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia, jest niezgodny z art. 30 i art. 31 Konstytucji RP.

W uzasadnieniu wyroku TK stwierdził, że „orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego

o niekonstytucyjności ograniczenia praw procesowych osób ubezwłasnowolnionych umożliwia sądowi zastosowanie wykładni kodeksu postępowania cywilnego w sposób zgodny z Konstytucją”. Na skutek wyroku Trybunału ustawodawca zdecydował się dokonać nowelizacji k.p.c. i wprowadził art. 559 § 3 k.p.c.¹, zgodnie z którym w wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić także ubezwłasnowolniony.

Jednak zgodnie z art. 6 ustawy, w sprawach o ubezwłasnowolnienie wszczętych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, do czasu zakończenia postępowania w drugiej instancji, stosuje się przepisy dotychczasowe.

S. Kędzior wystąpił do sądu o uchylenie ubezwłasnowolnienia. Dnia 7 sierpnia 2007 r. Sąd Okręgowy w P. odrzucił jego wniosek, uznając, że nie ma podstawy prawnej do wszczęcia takiego postępowania. Dnia 17 września 2007 r. ten sam sąd odrzucił zażalenie skarżącego (z uwagi na jego niedopuszczalność). Sąd zwrócił uwagę, że na skutek wyroku TK z 7 marca 2007 r. doszło do zmiany k.p.c. Jednakże podkreślił, że zmiany te wejdą w życie dopiero 7 października 2007 r., a zatem nie mają one zastosowania w jego sprawie. Tym samym sąd nie przyjął „prokonstytucyjnej” wykładni przepisów, która pozwoliłaby zastosować dotychczasowe przepisy zgodnie z „duchem” wyroku TK z 7 marca 2007 r.

Skarga do Strasburga

S. Kędzior w dniu 4 października 2007 r. złożył skargę do Europejskiego Trybuna-

łu Praw Człowieka w Strasburgu. Podniósł w niej (nie wskazując konkretnych przepisów Konwencji), że został umieszczony w Domu Pomocy Społecznej w R.R. wbrew swojej woli i nie ma możliwości zmiany tej decyzji od 2002 roku. Ponadto skarżył się na decyzje sądów, które jego zdaniem ignorują jego argumentację dotyczącą badań psychiatrycznych, uniemożliwiając tym samym możliwość mieszkania ze swoją matką.

W związku ze sprawą *Kędzior przeciwko Polsce* Europejski Trybunał Praw Człowieka skierował do Rządu RP pytania, dotyczące m.in. tego, czy w sprawie istniała możliwość skorzystania przez skarżącego ze skutecznej procedury, w której można by było zakwestionować legalność umieszczenia go w domu opieki społecznej oraz potrzebę kontynuowania pobytu. Trybunał zmierza także do ustalenia, czy w niniejszej sprawie

W SPRAWIE OPINIĘ ZŁOŻYŁO TAKŻE MENTAL DISABILITY ADVOCACY CENTER. PRZEDSTAWIŁO ONO DOTYCHCZASOWE ORZECZNICTWO EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA W STRASBURGU W ZAKRESIE PRAW OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ORAZ OSÓB UBEZWŁASNOWIENIOWANYCH. ZWRÓCIŁ TAKŻE UWAGĘ NA MOŻLIWOŚĆ NARUSZENIA W NINIEJSZEJ SPRAWIE ART. 14 KONWENCJI, TJ. ZAKAZU DYSKRYMINACJI PRZY KORZYSTANIU Z POZOSTAŁYCH PRAW I WOLNOŚCI, PRZED W SZYBOKIM PRAWO DO PRYWATNOŚCI ORAZ WOLNOŚCI OSOBISTEJ¹. FAKT ZŁOŻENIA OPINII PRZEZ MDAC ŚWIADCZY O SYSTEMOWYM CHARAKTERZE SPRAWY, ODNOŚĄCYM SIĘ DO PRAW OSÓB UBEZWŁASNOWIENIOWANYCH W CAŁEJ EUROPE, NIE TYLKO W POLSCE.

¹ Ustawa z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 831)

¹ Opinia dostępna jest w języku angielskim oraz polskim na stronie internetowej www.hfhr.org.pl/precedens

respektowane było prawo dostępu do sądu oraz czy nie doszło do naruszenia prawa do ochrony życia prywatnego i rodzinnego w rozumieniu art. 8 Konwencji.

Problem szerszy

Sprawa Kędzior przeciwko Polsce, stanowi przykład problemów związanych z regulacją ubezwłasnowolnienia w prawie polskim. Analiza tego zagadnienia wydaje się tym bardziej istotna, że według danych uzyskanych z Ministerstwa Sprawiedliwości, wynika, że na koniec 2008 r. w Polsce było 60 879 osób ubezwłasnowolnionych, natomiast sądy w 2008 r. uwzględniły 5 805 wniosków (na 13 099 złożonych).

Na konieczność dokonania analizy obecnie obowiązujących regulacji odnoszących się do ubezwłasnowolnienia wskazał także Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 7

marca 2007 r. w sprawie K 28/05. Uznał, że ustawodawca powinien rozważyć dokonanie bardziej kompleksowych zmian w zakresie instytucji ubezwłasnowolnienia w prawie polskim. Zauważył, że obecnie odchodzi się od sztywnego ograniczania praw i wolności osób chorych psychicznie, upośledzonych lub uzależnionych na rzecz regulacji bardziej elastycznych, dopasowanych do konkretnych sytuacji przez sąd orzekający w danej sprawie.

Niniejsza sprawa pokazuje także, że również obecnie istnieją trudności z realizacją przez osoby ubezwłasnowolnione ich praw. Na przykład, pomimo iż osoba ubezwłasnowolniona posiada legitymację do złożenia wniosku o uchylenie ubezwłasnowolnienia lub jego zmianę, to jednak nie posiadając zwykle żadnego majątku ma problemy z opłaceniem kosztów sądowych.

Dotychczas Helsińska Fundacja Praw Człowieka wskazywała na konieczność przeanalizowania różnych aspektów konsekwencji ubezwłasnowolnienia, m.in. w zakresie prawa wyborczego². Wydaje się, że dobrą okazją do przeprowadzenia gruntownej reformy instytucji ubezwłasnowolnienia będą prace nad ratyfikacją konwencji ONZ o prawach osób żyjących z niepełnosprawnością z 2006 r. Ustalenia poczynione przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie *Kędzior przeciwko Polsce* mogą sprawić, że takie zmiany w polskim prawie staną się niezbędne.

Barbara Grabowska

² Por. M. Bernatt, R. Rybski, Nieuzasadnione ograniczenie praw wyborczych, Rzeczpospolita 4 września 2009 r.

Maciej Bernatt NA DNIACH PRAW CZŁOWIEKA NA UNIWERSYTECIE GDAŃSKIM

http://www.ug.gda.pl/pl/?id_wyd=3404

MACIEJ BERNATT BYŁ GOŚCIEM DNI PRAW CZŁOWIEKA – KONFERENCJI ORGANIZOWANEJ W DNIACH 15–17 GRUDNIA PRZEZ EUROPEJSKIE STOWARZYSZENIE STUDENTÓW PRAWA ELSA GDAŃSK. SWOJE WYSTĄPIENIE SKONCENTROWAŁ NA NARUSZENIACH PRAW CZŁOWIEKA BĘDĄCYCH KONSEKWENCJĄ PRZELUDNIENIA POLSKICH WIĘZIEŃ.

Wskazał m.in. na znaczenie wyroków Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu oraz obowiązujące od początku grudnia nowe przepisy kodeksu karnego wykonawczego.

Dni Praw Człowieka odbywają się cyklicznie i cieszą się zainteresowaniem zarówno ze strony studentów, pracowników uniwersytetu, jak i mieszkańców Trójmiasta. Są najważniejszym krajowym

przedsięwzięciem organizowanym w ramach Programu Praw Człowieka (Human Rights' Programme) realizowanego przez ELSA na obszarze całej Europy.

Podstawowym celem projektu jest przybliżenie problematyki ochrony praw człowieka w różnych regionach świata, zainicjowanie społecznej debaty na ten temat oraz wspieranie organizacji walczących z łamaniem podstawowych praw jednostki.

AKTUALNOŚCI

WSPÓŁPRACOWNICY PROGRAMU SPRAW PRECEDENSOWYCH

- » **Maciej Bernatt** – koordynator Programu Spraw Precedensowych; doktorant w Zakładzie Europejskiego Prawa Gospodarczego WZ UW.
- » **Artur Pietryka** – mgr prawa na WPIA UW.
- » **Barbara Grabowska** – studentka prawa na WPIA UW.
- » **Irmína Pachó** – mgr. prawa na WPIA UKSW, absolwentka Centrum Prawa Angielskiego UW.
- » **dr Adam Bodnar** – członek Zarządu HFPC, koordynator programów prawnych; adiunkt w Zakładzie Praw Człowieka WPIA UW.

 PROGRAM
SPRAW
PRECEDENSOWYCH

Redaktor naczelny: Maciej Bernatt
Wydawca:
Helsińska Fundacja Praw Człowieka,
Program Spraw Precedensowych

Nakład: 1000 sztuk

 HELSIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PROGRAM SPRAW PRECEDENSOWYCH
ul. Zgoda 11; 00-018 Warszawa
tel.: 022 556 44 71 • faks: 022 556 44 75
e-mail: precedens@hfhr.org.pl
strona www: www.hfhrpol.waw.pl/precedens/

Projekt, DTP: HM&HARE DESIGN,
Helena Csátó-Żamojda

Druk: Grafmar Sp. z o.o., ul. Wiejska 43,
36-100 Kolbuszowa Dolna

Działalność Programu Spraw Precedensowych wspierają

Projekt finansowany ze środków
Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe

Trust for Civil Society
in Central & Eastern Europe
Washington D.C., USA

Główni partnerzy PSP:

MAGNUSSON

WARDYŃSKI i WSPÓLNICY
ADWOKACI I RADCOWIE PRAWNI

WEIL, GOTSHAL & MANGES

■■■ I Domański Zakrzewski Palinka

Partnerzy wspierający PSP:

Leśnodorski Ślusarek
i wspólnicy

e|n|w|c
Attorneys at Law

C L I F F O R D
C H A N C E

PRESS-SERVICE Monitoring Mediów Sp. z o.o.
Monitoring mediów dla Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka